

УДК 378.2

DOI <https://doi.org/10.32782/NSER/2026-1.15>

РОЗВИТОК ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ

Яковлева Валентина Анатоліївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри екології та географії

Житомирського державного університету імені Івана Франка

ORCID ID: 0000-0001-5560-5099

Scopus author ID: 58859443300

Web of Science ResearcherID: IZD-8012-2023

Романюк Руслана Костянтинівна

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри зоології,

біологічного моніторингу та охорони природи

Житомирського державного університету імені Івана Франка

ORCID ID: 0000-0002-6306-7427

Scopus author ID: 57362001300

Web of Science ResearcherID: D-4216-2016

У статті розглянуто проблему формування і розвитку предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів географії у процесі навчання в закладі вищої освіти на відповідних освітніх програмах бакалаврського і магістерського рівнів. Підкреслено, що предметно-методична компетентність – це комплексна здатність використовувати у своїй професійній діяльності систему наукових і методичних знань, умінь у конкретній предметній галузі, ефективно проводити навчальні заняття, взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу, прагнути до саморозвитку. Визначено, що процес формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів географії відбувається в логічній послідовності вивчення компонентів освітньої програми, наведено їх перелік для програм «Середня освіта (Географія)» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти. Розглянуто ефективність форм навчання в закладі вищої освіти щодо формування і розвитку предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів географії, конкретизовано змістове наповнення такої діяльності. Встановлено, що формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя географії є комплексним процесом, який інтегрує методичні, географічні, психолого-педагогічні знання та вміння як складові компонентів освітньо-професійних програм. Доведено, що це успішно реалізується під час практично-семінарських занять, лабораторних робіт та виробничої педагогічної практики в закладах освіти. Важливим є здобуття неформальної та інформальної освіти за вибором студентів; співпраця з провідними науковцями в галузі освіти, географічної науки та з кращими вчителями-практиками тощо. Наведено перелік заходів, які запроваджено у Житомирському державному університеті імені Івана Франка, які дозволяють ефективно працювати над формуванням і розвитком предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів географії.

Ключові слова: предметно-методична компетентність, майбутній вчитель географії, компетентнісне навчання, професійний стандарт вчителя, здобувачі вищої освіти, неформальна освіта.

Yakovleva V. A., Romaniuk R. K. Development of subject-methodological competence in future geography teachers.

The article discusses the problem of forming and developing subject-methodological competence of future geography teachers in the process of training in higher education institutions in relevant educational programs at the bachelor's and master's levels. It is emphasized that subject-methodological competence is a comprehensive ability to use a system of scientific and methodological knowledge and skills in a specific subject area in one's professional activity, to conduct effective training sessions, to interact with all participants in the educational process, and to strive for self-development. It is determined that the process of

© Яковлева В. А., Романюк Р. К., 2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

forming subject-methodological competence in future geography teachers takes place in a logical sequence of studying the components of the educational program; their list is given for the programs "Secondary Education (Geography)" of the first (bachelor's) and second (master's) levels of higher education. The effectiveness of forms of training in higher education institutions for the formation and development of subject-methodological competence of future geography teachers is considered, and the content of such activities is specified. It has been established that the formation of subject-methodological competence of future geography teachers is a complex process that integrates methodological, geographical, psychological, and pedagogical knowledge and skills as components of educational and professional programs. It has been proven that this is successfully implemented during practical seminars, laboratory work, and teaching practice in educational institutions. It is important to obtain non-formal and informal education of the students' choice; to cooperate with leading scientists in the field of education, geographical science, and the best practicing teachers, etc. A list of measures introduced at Zhytomyr Ivan Franko State University is provided, which allow for effective work on the formation and development of subject-methodological competence of future geography teachers.

Key words: *subject-methodological competence, future geography teacher, competence-based learning, professional teacher standard, higher education students, informal education.*

Постановка проблеми та її актуальність.

Інтеграція системи освіти України в європейський і світовий освітній простір; зміна знаннєвої парадигми освіти на компетентнісне навчання; запровадження Концепції «Нової української школи» [7], Концепції навчання географії України в основній та старшій школі [8], Професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти [10] та інших нормативно-правових документів освітньої галузі, – все це потребує системних змін у підготовці сучасного вчителя, зокрема, вчителя географії. Запровадження нових Державних стандартів базової та профільної середньої освіти, посилення уваги до природничо-математичної освіти, зокрема і географічної, поставили вчителя географії в нові умови професійної діяльності. Саме тому сьогодні особлива увага приділяється теоретичному і практичному рівню підготовки вчителя.

У вітчизняному та зарубіжному науковому середовищі значущою є розробка наукових і методичних засад формування загальних та спеціальних компетентностей майбутніх учителів географії, а предметно-методична компетентність є одним із головних індикаторів рівня професійної підготовки вчителя. Сучасний педагог повинен вміти ефективно організувати навчальний процес, створювати умови для активної пізнавальної діяльності учнівства, формувати та розвивати ключові і предметні компетентності учнів та учениць, орієнтуватися в просторі педагогічних інновацій, сучасних форм, технологій, методик навчання і виховання, використовувати стратегії розвитку критичного та креативного мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема професійної підготовки майбутніх учителів географії в закладах вищої освіти, формування і розвитку компетентностей, необхідних для виконання трудових функцій вчителя була і залишається актуальною. Аналізуючи сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідження даної проблематики, переконуємося у їх різноманітності.

Фокусуючись на теоретико-методичних засадах професійної підготовки майбутніх учителів географії на компетентнісній основі, зазначимо низку робіт, дотичних до проблеми формування предметно-методичної компетентності вчителя.

Зокрема, різноманітні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів географії в закладі вищої освіти є предметом наукового пошуку Р. Власенко та В. Яковлевої [3; 15]. Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів біології стала предметом наукового пошуку Н. Грицай [4], а формування готовності майбутніх учителів біології і географії до впровадження дистанційного та змішаного навчання розкрито в роботі Р. Романюк зі співавторами [11]. Методичні засади компетентнісного навчання географії висвітлено у монографії Л. Вішнікіної [2], а методичні особливості використання дослідницької технології навчання цього предмету – в роботі Н. Бірюкової та Р. Романюк [1]. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проектної діяльності стало предметом дисертаційного дослідження М. Елькіна [6], а розвиток професійної компетентності вчителів географії у системі післядипломної педагогічної освіти – В. Саук [13]. Сутність, структуру, технології формування професійних компетенцій майбутніх учителів у сфері географічної освіти розкрито у статтях К. Романькової [12] та О. Часнікової [14]. Різноманітним аспектам формування методичної компетентності майбутніх вчителів географії, їх готовності до впровадження різноманітних інноваційних технологій навчання географії присвячено низку досліджень вітчизняних [4; 9] і зарубіжних [16–17] науковців.

Аналіз наукових джерел щодо формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів географії свідчить про недостатню увагу до даного питання вчених-методистів. Враховуючи нещодавнє прийняття Професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти, де чільне місце займає предметно-методична ком-

петентність [10], вважаємо, що проблема формування і розвитку предметно-методичної компетентності майбутніх учителів географії потребує цілеспрямованого дослідження.

Мета статті – проаналізувати та дослідити шляхи формування і розвитку предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів географії в закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Усталеним поняттям у науково-педагогічній літературі є компетентність. Це – особистісна характеристика людини, динамічна комбінація знань, умінь, практичних навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистих якостей, що визначає здатність певної особи успішно проводити професійну та/або навчальну діяльність. Загальноприйнятим є виокремлення двох видів компетентностей: 1) ключових (загальних), яких кожна людина потребує для особистої реалізації, розвитку, соціальної адаптації, активної громадянської позиції тощо; 2) спеціальних (фахових, професійних, предметних тощо), необхідних для здійснення певного виду діяльності людини.

Дослідниця В. Саюк в моделі професійної компетентності вчителя географії виділяє предметну, психологічну, дидактичну, методичну, комунікативну, управлінську, проєктивну компетенції [13, с. 62]. Натомість, О. Часнікова обґрунтовує три складові цієї характеристики: 1) блок географічних компетентностей (методична, дидактична, технологічна, рефлексивна); 2) блок ключових компетентностей (особистісна, соціальна, організаторська, комунікативна); 3) блок міжпредметних компетентностей (гностична, психологічна, методологічна, культурологічна) [14, с. 307].

На наш погляд, більш логічною і універсальною є структура професійної компетентності, наведена у Професійному стандарті вчителя ЗЗСО. В цьому документі виокремлено п'ять трудових функцій (навчання здобувачів освіти предметів/інтегрованих курсів, провадження освітнього процесу і партнерська взаємодія з його учасниками, участь в організації безпечного і здорового освітнього середовища, професійний розвиток впродовж життя) та 12 найважливіших компетентностей, які є фундаментом для їх виконання (мовно-комунікативної, психологічної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, інклюзивної, здоров'язберезувальної, емоційно-етичної, оцінювально-аналітичної, прогностичної, організаційної, компетентності педагогічного партнерства та здатності навчатися впродовж життя) [10].

Вважаємо, що предметно-методична компетентність є базовою у складі професійної компетентності вчителя окремих предметів/інтегрованих курсів. Це комплексна здатність знати і вміти використовувати у своїй професійній діяльності

систему наукових і методичних знань, умінь у конкретній предметній галузі, здатність ефективно проводити навчальні заняття, взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу, прагнути до саморозвитку. Для вчителів географії важливим є освоєння методики навчання окремих шкільних курсів географії базової середньої освіти та викладання географії у профільній школі в академічних та професійних ліцеях. Відповідно до Професійного стандарту трудову функцію «Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)» забезпечує, насамперед, предметно-методична компетентність [10]. Вона передбачає здатність вчителя моделювати зміст освіти відповідно до результатів навчання, визначених державними стандартами; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; формувати в учнів/учениць наскрізні вміння, ключові компетентності, ціннісні ставлення; добирати і використовувати сучасні й ефективні методики навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти, тому актуальності набуває питання урізноманітнення способів формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів географії.

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка процес формування предметно-методичної компетентності у майбутніх вчителів географії відбувається в логічній послідовності вивчення освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)» першого (бакалаврського) рівня і продовжує свій розвиток під час навчання за ОПП другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Структурно-логічна схема бакалаврської ОПП показує напрями реалізації навчально-виховної діяльності задля формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя географії сучасної школи (рис. 1). Такий вчитель має сформувати не лише ключові, але й найважливіші предметні (географічні) компетентності учнів/учениць. Саме тому він має добре знати програмний матеріал, різноманітні факти, географічну номенклатуру; вміти відбирати методи і технології навчання відповідно до змісту програмного матеріалу; володіти методикою роботи з картографічним матеріалом, моделями, колекціями; використовувати статистичний матеріал, вміння працювати з інформацією, графіками, веб-ресурсами тощо.

У структурі ОП «Середня освіта (Географія)» другого (магістерського) рівня освіти найбільш значущими для розвитку предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя географії вважаємо такі освітні компоненти, як-от: «Методика навчання географії у закладах освіти», «Використання інноваційних технологій викладання в географії», «Географічна номенклатура», «Сучасні географічні дослідження», «Міждис-

Рис. 1. Найбільш значущі освітні компоненти для формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя географії (структурно-логічна схема)

циплінарність в освіті та географічна складова інтегрованих курсів», навчальна практика (краєзнавчо-географічна) та виробнича практика в закладах освіти.

Новий формат професійних відносин в українських ЗВО актуалізував нові способи продуктивної взаємодії авторитетних організаторів освітнього процесу і креативної молоді, здобувачів вищої педагогічної освіти. Так, у ЖДУ імені Івана Франка виникла ідея розширити перелік форм практичної підготовки майбутніх учителів географії шляхом залучення їх до проєктів «Запрошені професори» та «PRO-студії від професіоналів», які відбуваються в он-лайн та оф-лайн форматах з 2019 року. Дані заходи проводяться з метою обміну досвідом, інтеграції сучасних наукових підходів та розширення академічного партнерства. Наприклад, у межах проєкту «Запрошені професори» неодноразово виступала лектором Т. Назаренко, д.п.н., завідувачка відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України. Її лекції «Цифрова трансформація географічної освіти: штучний інтелект у сучасному освітньому просторі» та «Особливості інновацій у профільній освіті» висвітлюють актуальні тенденції цифровізації освіти, використання штучного інтелекту, освітніх платформ та інструментів для розроблення інтерактивних карт, моделювання природних процесів та організації наукових досліджень; розкривають освітні інновації у профільній освіті.

Значний інтерес у здобувачів ОП «Середня освіта (Географія)» першого і другого рівнів вищої освіти, «Середня освіта (Біологія та

здоров'я людини)» другого рівня освіти викликали гостьові лекції «Освітні проєкти в контексті вивчення біології та природничих наук» (О. Іванців, к.п.н., доцент Волинського національного університету імені Лесі Українки); «Методика використання сучасних інформаційних застосунків у процесі навчання дисциплін природничого циклу» (Л. Міронець, к.п.н., декан природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка) та «Створення і використання компетентнісно орієнтованих завдань у навчанні біології та інших природничих наук» (Г. Ягенська, народний учитель України, к.п.н., доцент кафедри теорії та методики викладання шкільних предметів Волинського ІППО).

Надзвичайно корисним для майбутніх учителів географії, формування їхньої предметно-методичної компетентності, стала співпраця в рамках проєкту «Запрошені професори» з керівництвом Українського географічного товариства. Зокрема в.о. голови УГТ, В. Олещенко, д.г.н., с.н.с. відділу проблем аграрного, земельного, екологічного та космічного права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ в своїй лекції розкрив основні інструменти сучасної системи збереження природного різноманіття в Україні: етапи формування, співтворчість географії, біології, екології та права. Вчений секретар УГТ, д.г.н., доцент кафедри географії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, В. Удовиченко виступила з лекцією «Структурно-методологічна трансформація системи шкільної географічної освіти у контексті імплементації НУШ».

Крім співпраці з провідними науковцями в галузі освіти та географічної науки, важливим для формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя географії є «живе» спілкування з практиками в рамках проєкту «PRO-студії від професіоналів», що відбувається переважно у форматі практичних занять, тренінгів, проведення фрагментів уроків тощо. Таке контекстне навчання є ефективною технологією підготовки майбутнього вчителя через співпрацю з кращими вчителями, професіоналами своєї справи. Серед найбільш значущих зустрічей з професіоналами стали: 1) відкрите практичне заняття «Африка. Географічне положення. Практична робота № 6. «Визначення географічних координат крайніх точок материка, протяжність з півночі на південь та із заходу на схід» за програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» (О. Ткачук, вчитель географії, біології та хімії Новогуївинського ліцею); 2) майстер-клас з методики навчання географії «Використання інформаційних технологій на уроках географії» (О. Овсійчук, вчитель географії ліцею №19 м. Житомира); 3) методичний семінар «Особливості проведення екскурсій в закладах загальної середньої освіти» (О. Червінська, вчитель географії Тетерівського ліцею); 4) практикум «Можливості організації дистанційного навчання вчителем географії» (О. Поміркована, відмінник освіти, вчитель-методист, вчитель географії ліцею №30 м. Житомира) та ін. Такі заходи є платформою для обміну досвідом між вчителями та здобувачами освіти, вони сприяють поєднанню теоретичної підготовки з практичними навичками, формуванню предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів географії.

У процесі підготовки майбутнього вчителя географії формування предметно-методичної компетентності відбувається наскрізно в неформальній та інформальній освіті з використанням інформаційно-цифрових технологій та різних способів організації навчальної діяльності. Часткове зарахування результатів навчання, здобутих в неформальній/інформальній освіті як окремих тем, модулів, індивідуальних завдань практики тощо в ЖДУ імені Івана Франка відбувається системно та регламентується відповідним положенням «Про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти». Так, майбутні вчителі географії щорічно проходять курси на платформах «Рух освіта», «Prometheus», «EdEra», ГО «ПЛАТФОРМА ОСВІТИ» та ін. Наприклад, лише у 2025 році наші здобувачі ОП «Середня освіта (Географія)» бакалаврського і магістерського рівнів пройшли такі курси: «Методика створення тестів та командних ігор за допомогою середовища Кластайм»; «Цифрова трансформація освіти: роль штучного інте-

лекту в модернізації навчального процесу. Географія»; «Географія. Методика цікавого навчання»; «Методика географічних досліджень та організація практичних занять з географії»; «Сучасні методи навчання географії: від теорії до практики у 8 класах НУШ», «Цифровий учитель», «Учителі в курсі: базовий курс з розвитку цифрових навичок освітян» та ін.

З метою виявлення рівня обізнаності здобувачів освіти та ступеня сформованості в них предметно-методичної компетентності під час навчання в ЗВО, у 2025 р. нами було проведено анонімне опитування, а його результати використано з науково-дослідною або аналітичною метою. У процесі цього дослідження використовувалися загальнонаукові (спостереження, анкетування, інтерв'ювання, бесіди й інше) і спеціальні методи дослідження (аналізу, синтезу, індукції і дедукції, переходу від абстрактного до конкретного, експертні оцінки осіб, які брали участь у дослідженні). В опитуванні взяло участь 80 респондентів – здобувачів вищої освіти ОП «Середня освіта (Географія)» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів.

Так, респонденти зазначили, що в ЖДУ імені Івана Франка викладаються дисципліни, які сприяють сформованості їх власної предметно-методичної компетентності та створюють позитивне підґрунтя для формування професійних навичок у майбутнього вчителя географії (Рис. 2).

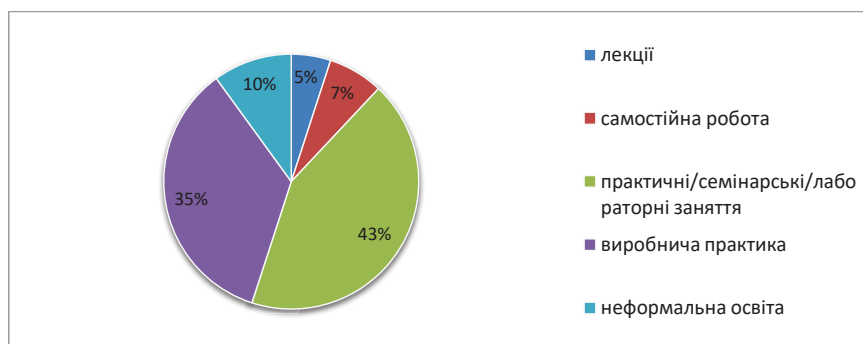
Компетентнісна географічна освіта зорієнтована на здобуття сукупності географічних знань, умінь і навичок, досвіду творчої діяльності з географії, емоційно-ціннісних ставлень і специфічного географічного мислення. Серед форм організації навчання в ЗВО, що сприяють формуванню і розвитку предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя, респонденти надали перевагу практично-семінарським, лабораторним роботам та виробничій практиці (рис. 3). Проведене дослідження доводить, що формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя географії є комплексним процесом, який інтегрує методичні, географічні, психолого-педагогічні знання. Виробнича педагогічна практика відіграє ключову роль у забезпеченні цілісної підготовки здобувачів освіти до виконання трудових функцій вчителя.

Найпоширенішими освітніми компонентами, що сприяють формуванню і розвитку предметно-методичної компетентності є компоненти методичного та географічного змісту, їх обрали 65% респондентів, виробничу практику – 30%. (Рис. 4).

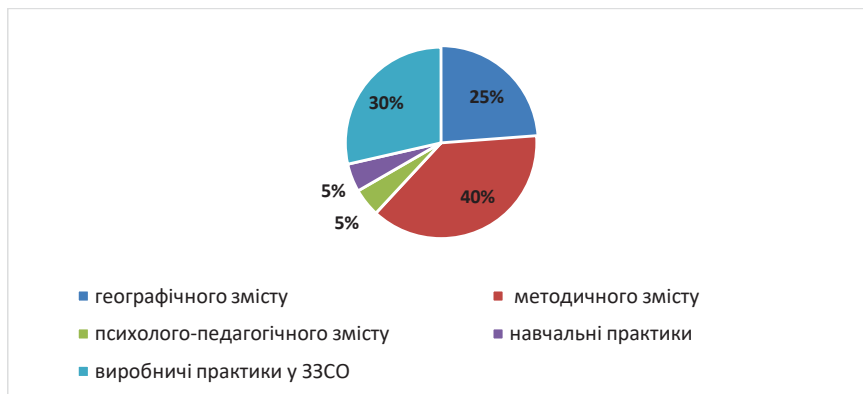
Методичні підходи до організації навчальної і практичної діяльності дозволяють здобувачам вищої освіти ефективно поєднувати її з неформальною/інформальною освітою, яка доповнює

Рис. 2. Ступінь сформованості предметно-методичної компетентності (за результатами самооцінки здобувачів освіти)

Рис. 3. Форми навчання у ЗВО, що найбільш сприяли формуванню і розвитку предметно-методичної компетентності (за результатами самооцінки здобувачів освіти)

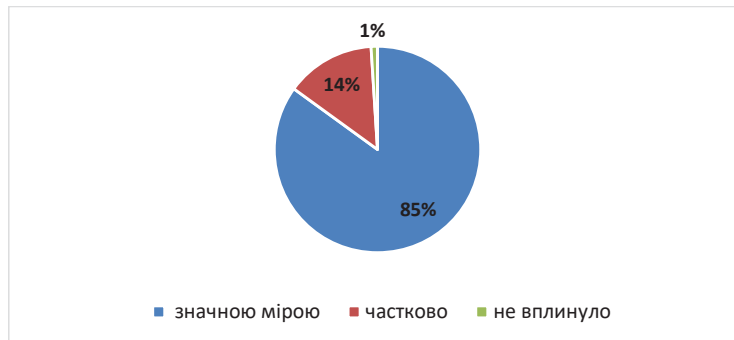

Рис. 4. Освітні компоненти ОП, що найбільше сприяли формуванню і розвитку предметно-методичної компетентності (за результатами самооцінки здобувачів освіти)

та збагачує традиційне навчання. Це потужний інструмент для формування цілісної особистості, готової до викликів сучасного світу і здатної до саморозвитку (Рис. 5).

Важливим є формування у здобувачів вищої освіти усвідомлення того, що неформальна освіта глибоко впливає на формування і розвиток про-

фесійної компетентності, а також соціальних «м'яких» навичок (soft skills). Вона зосереджена на реальних потребах особистості, вимогам ринку праці, розвиваючи критичне мислення, лідерство, командну роботу, соціальну адаптацію та громадянську відповідальність, що ефективно доповнює формальну освіту.

Рис. 5. Вплив курсів неформальної/інформальної освіти на формування і розвиток предметно-методичної компетентності (за результатами самооцінки здобувачів освіти)

Висновки. Отже, формування і розвиток предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя географії є комплексним процесом, який інтегрує методичні, географічні, психолого-педагогічні знання та вміння як складові компонентів освітньо-професійних програм під час навчання

в ЗВО. Це успішно доповнюється через здобуття неформальної та інформальної освіти; завдяки співпраці з провідними науковцями в галузі освіти та географічної науки; спілкуванню з кращими вчителями-практиками у форматі практичних занять, тренінгів, проведенню фрагментів уроків тощо.

Література:

1. Бірюкова Н. В., Романюк Р. К. Методичні особливості використання дослідницької технології навчання в процесі вивчення географії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Теорія та методика навчання природничих наук*. 2025. № 9. С. 19–28. DOI: <https://doi.org/10.31652/2786-5754-2025-9-19-28>
2. Вішнікіна Л. П. Компетентнісне навчання географії в основній школі: монографія. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. 407 с
3. Власенко Р. П., Яковлева В. А. Особливості фахової підготовки майбутніх учителів географії в закладі вищої освіти. *Природнича освіта та наука*. 2024. Вип. 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-4.02>
4. Грицай Н. Б. Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів біології: монографія. Рівне : О. Зень, 2016. 440 с.
5. Гришко С. В., Левада О. М., Прохорова Л. А., Непша О. В., Зав'ялова Т. В. Методична підготовка майбутнього вчителя географії в педагогічному закладі вищої освіти. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 1(19). С. 581–594. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-1\(19\)-581-594](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-1(19)-581-594)
6. Елькін М. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проектної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Бердянськ, 2004. 199 с.
7. Концептуальні засади реформування середньої школи. Нова українська школа. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html> (дата звернення 01.12.2025)
8. Концепція навчання географії України в основній та старшій школі / за заг. ред. О. М. Топузова та О. Ф. Надтоки. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 56 с.
9. Покась Л., Браславська О. Інноваційна педагогічна технологія як засіб формування методичної компетентності для роботи майбутнього вчителя географії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. Вип. 11. С. 66–73.
10. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Наказ МОН від 29.08.2024 № 1225. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-i1overpdf_merged.pdf (дата звернення 21.11.2025).
11. Романюк Р. К., Власенко Р. П., Яковлева В. А., Костюк В. С. Формування готовності майбутніх учителів біології і географії до впровадження дистанційного та змішаного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 30. Т.1. С. 129–137. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/30-1.26>
12. Романькова К. О. Професійні компетенції майбутніх учителів у сфері географічної освіти: сутність, специфіка, технологія формування. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 80. Т. 2. 2021. С. 106–110. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.22>
13. Саюк В. І. Розвиток професійної компетентності вчителів географії у системі післядипломної педагогічної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2007. 236 с.
14. Часнікова О. В. Структура фахової компетентності вчителя географії. *Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця*: зб. наук. пр. Вип. 2018. С. 305–312. DOI: <https://doi.org/10.26697/9786177089017.2018.305>
15. Яковлева В. А., Власенко Р. П. Практична складова у процесі підготовки майбутнього вчителя географії. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 9 (37). С. 519–530. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9\(37\)-519-530](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9(37)-519-530)
16. Current Topics in Czech and Central European Geography Education / Editors P. Karváňková, D. Popjaková, M. Vančura, J. Mládek. Springer International Publishing Switzerland, 2017. 293 p.

17. Yeung S. Problem-based learning for promoting student learning in high school geography. *Journal of Geography*. 2010. № 109 (5). P. 190–200. DOI: <https://doi.org/10.1080/00221341.2010.501112>

References:

- Biriukova, N. V. & Romaniuk, R. K. (2025). Metodichni osoblyvosti vykorystannia doslidnytskoi tekhnolohii navchannia v protsesi vyvchennia heohrafii [Methodological features of using research-based teaching technology in the study of geography]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: Teoriia ta metodyka navchannia pryrodnychkh nauk. – Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky. Series: Theory and methods of teaching natural sciences*, 9, 19–28 [in Ukrainian].
- Vishnikina, L. P. (2017). *Kompetentnisne navchannia heohrafii v osnovnii shkoli: monohrafiia [Competence-based geography teaching in secondary school: monograph]*. Poltava : TOV «ASMI» [in Ukrainian].
- Vlasenko, R. P. & Yakovleva, V. A. (2024). Osoblyvosti fakhovoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafii v zakladi vyshchoi osvity [Features of professional training of future geography teachers in higher education institutions]. *Pryrodnycha osvita ta nauka – Natural science education and science*, 4, 15–22.
- Hrytsai, N. B. (2016). *Teoriia i praktyka metodychnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv biologii: monohrafiia [Theory and practice of methodological training for future biology teachers: monograph]*. Rivne: O. Zen [in Ukrainian].
- Hryshko, S. V., Levada, O. M., Prokhorova, L. A., Nepsha, O. V. & Zavialova, T. V. (2024). Metodychna pidhotovka maibutnoho vchytelia heohrafii v pedahohichnomu zakladi vyshchoi osvity [Methodological training of future geography teachers in higher education institutions]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki. – Current issues in modern science*, 1(19), 581–594 [in Ukrainian].
- Elkin, M. V. (2004). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia heohrafii zasobamy proektnoi diialnosti [Formation of professional competence of future geography teachers through project activities]. *Candidate's thesis*. Berdiansk [in Ukrainian].
- Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. Nova ukrainska shkola [Conceptual foundations for secondary school reform. The New Ukrainian School]. Retrieved from: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konceptziya.html> (Last accessed 01.12.2025) [in Ukrainian].
- Topuzov, O. M. & Nadtoka, O. F. (Eds.) (2018). *Kontseptsiia navchannia heohrafii Ukrainy v osnovnii ta starshii shkoli [The concept of teaching geography in Ukraine in secondary and high schools]*. Kyiv.: TOV «KONVI PRINT» [in Ukrainian].
- Pokas, L. & Braslavskaya, O. (2015). Innovatsiina pedahohichna tekhnolohiia yak zasib formuvannia metodychnoi kompetentnosti dlia roboty maibutnoho vchytelia heohrafii [Innovative pedagogical technology as a means of developing methodological competence for future geography teachers]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – Problems in training modern teachers*, 11, 66 – 73 [in Ukrainian].
- Profesiinyi standart «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity» (2024) [Professional standard “Teacher of a general secondary education institution”]. *Nakaz MON vid 29.08.2024 № 1225. – Order of the Ministry of Education and Science dated August 29, 2024. № 1225*. Retrieved from: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf (Last accessed 21.11.2025) [in Ukrainian].
- Romaniuk, R. K., Vlasenko, R. P., Yakovleva, V. A. & Kostyuk, V. S. (2020). Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv biologii i heohrafii do vprovadzhennia dystantsiinoho ta zmishanoho navchannia [Preparing future biology and geography teachers for the implementation of distance and blended learning]. *Innovatsiina pedahohika. – Innovative pedagogy*, Issue, 30, vol. 1, 129–137 [in Ukrainian].
- Romankova, K. O. (2021). Profesiini kompetentsii maibutnikh vchyteliv u sferi heohrafichnoi osvity: sutnist, spetsyfika, tekhnolohiia formuvannia [Professional competencies of future teachers in the field of geography education: essence, specifics, formation technology]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects*. Issue, 80, vol. 2, 106–110 [in Ukrainian].
- Saiuk, V. I. (2007). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti vchyteliv heohrafii u systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Development of professional competence of geography teachers in the system of postgraduate pedagogical education]: *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
- Chasnikova, O. V. (2018). Struktura fakhovoi kompetentnosti vchytelia heohrafii [The structure of professional competence of a geography teacher]. *Psykhologo-pedahohichni problemy stanovlennia suchasnoho fakhivtsia – Psychological and pedagogical problems of becoming a modern specialist*, Issue, 2018, 305–312 [in Ukrainian].
- Yakovleva, V. A. & Vlasenko, R. P. (2024). Praktychna skladova u protsesi pidhotovky maibutnoho vchytelia heohrafii [The practical component in the training of future geography teachers]. *Nauka i tekhnika sohodni – Science and technology today*, Vol. 9 (37), 519–530 [in Ukrainian].
- Karvanková, P., Popjaková, D., Vančura, M. & Mládek, J. (Eds.) (2017). *Current Topics in Czech and Central European Geography Education*. Springer International Publishing Switzerland [in English].
- Yeung, S. (2010). Problem-based learning for promoting student learning in high school geography. *Journal of Geography*, Vol. 109 (5), 190–200 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 15.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.05.2026